

Stanislav Južnič & Andrej Kranjc: **Bibliography of Balthasar Hacquet (1739-1815) and his contribution to natural Sciences (Obituary on 200th anniversary of Hacquet's deaths)**. Ljubljana: Slovenska akademija znanosti in umetnosti, Razred za naravoslovne vede, 2013, 113 strani. (Dela 41).

Ob bližajoči se 200-letnici smrti mednarodno pomembnega naravoslovca Balthasarja Hacqueta, ki je deloval tudi pri nas, sta omenjena avtorja natančno raziskala Hacquetova dela in pripravila njegovo bibliografijo.

Balthasar Hacquet je bil rojen v Le Conquetu v Franciji l. 1739 ali 1740 in je umrl 10. januarja 1815 na Dunaju. Bil je zdravnik, naravoslovec in gornik. Medicino je študiral v Parizu in doktoriral iz filozofije v jezuitskem kolegiju Pont-à-Mousson. V francoski mornarici je bil ranocelnik in vojni kirurg, po končani 7-letni vojni 1763 je potoval po Evropi. 1766-1773 je bil rudniški zdravnik, kirurg v Idriji, 1771-1780 tajnik Kranjske kmetijske družbe, kjer je 1785-87 predaval kmetijsko in rokodelsko kemijo. 1773-87 je poučeval anatomijo, kirurgijo in porodništvo na ljubljanskem liceju oz. Mediko-kirurškem liceju ter v babiški šoli. Nato je predaval naravoslovje v Lvovu, 1807-10 je bil dekan Medicinske fakultete v Krakovu.

Raziskoval je na geološkem, mineraloškem, kemijskem, botaničnem in etnografskem področju; večkrat je prehodil Kranjsko, druge alpske dežele, Bosno in Liko. Njegovo naravoslovno delo *Oryctographia Carniolica oder Physikalische Erdbeschreibung des Herzogthuns Krain, Istrien und zum Theil der benachbarten Länder I-IV* (1779-89) je bilo pomemben prispevek k poznavanju značilnosti Kranjske in prvi kartografski dokument, ki uporablja slovenske toponime, zapisane delno v gotici, delno v bohoričici (Lublana, Radolza, Sozha, Kerka). V I. knjigi obravnava izsledke o kamninah, rudah in rudnikih na Kranjskem, v drugi predvsem rudnike na Gorenjskem, postopke rudarjenja in predelavo, v tretji slovenske gorske verige ter sedimente in fosile, v četrti je obdelal mejna območja dežele Kranjske, predvsem Hrvaško (značilnosti, ljudi in šege). V delu (5 zvezkov, nedokončano) *Abbildung und Beschreibung der südwest- und östlichen Wenden, Illyren und Slawen* (1801-08) je zbral spoznanja o naselitvi, jeziku, oblačenju, navadah in šegah Slovencev. V delu *Plantae alpinae carniolicae* (1782) je v besedi in sliki predstavil 11 semenk in 1 glivo, ki jih je imel za nove. V *Mineralogisch-botanische Lustreise von dem Berg Terglou in Krain zu dem Berg Glockner in Tyrol im Jahr 1779 und 81* (1784) je opisal vpliv kamnin na razširjenost rastlin. Po njem se imenuje rastlinski rod tevje *Hacquetia* in vrsta *H. epipactis*, Hacquetov ušivec (*Pedicularis hacquetii*) in jamski hrošček (*Anophthalmus hacquetii*). Bil je med začetniki alpinizma v Vzhodnih Alpah (Triglav, 1779). Sodeloval je s številnimi evropskimi znanstvenimi središči v Avstriji, Nemčiji, Italiji, Franciji in Rusiji. Bil je član 11 znanstvenih akademij.

Avtorja sta za bibliografijo raziskala Hacquetova dela. Posebej sta se lotila opomb urednikov njegovih knjig in recenzentov. Upoštevala sta tudi posmrtno izdaje Hacquetovih del. Kolikor je bilo mogoče sta zajela tudi zapise o tem znanstveniku in poimenovanja rastlin in živali po njem. Omejila sta se predvsem na dela, v katerih so pisci že v naslovu omenili Hacquetovo ime. Upoštevala sta tudi nekatera slovenska dela, v katerih znanstvenik sicer ni omenjen, vendar pa se vsebina nedvomno nanaša

nanj. Ker gre za bibliografijo seveda ne moremo prikazovati vsebine, temveč se bomo morali zadovoljiti z naštetjem posameznih poglavij.

Knjiga torej zajema Uvod, Hacquetovi rokopisi, publikacije, pregledi, prevodi in ponatisi. Publikacije o Hacquetu, O Hacquetovem delu in življenju (Hacquet v Ljubljani, Hacquet med vulkanizmom in neptunizmom, Hacquetovi prijatelji, Hacquetovi antagonisti, Atomi in flogiston), Kristalografija (Hacquetovi spori z ljubljanskim magistratom, Fizika, astronomija, filozofija in darvinizem), Hacquetova dela o Krasu (Hacquet kot kraški geomorfolog, Hacquet kot raziskovalec jam, Hacquetova vednost o kraški hidrologiji) in Sklep. Seveda so dodane zahvale, izbrana literatura, okrajšave, indeksi oseb, krajev in stvari ter slik, povzetek in izvleček.

V predloženi bibliografiji sta avtorja razvrstila dela in prevode po času objave in nakazala zvezo med njimi za lažjo uporabo bralcem. V opombah so zapisane razlike in pomote v prejšnjih bibliografijah. V pomoč zahtevnejšim bralcem sta navedla tudi knjižnice, kjer se posamezna Hacquetova dela nahajajo tako v Sloveniji, v zamejstvu kakor v ZDA. Navedeni so tudi spletni viri. Zaradi takega načina dela je bilo mogoče popraviti tudi nekatere netočnosti pri delih, ki jih je sicer močno skrivnostni Hacquet naštel v svojem življenjepis.. S tem sta zaokrožila Hacquetove poljske, ukrajinske in slovenske bibliografije, objavljene v zadnjih letih. Bibliografijo sta dopolnila z življenjepisi Hacquetovih urednikov in dopisovalcev. Pokazala sta, da se je Hacquet gibal v središču znanstvenega življenja svoje dobe.

Jože Maček